

Slovenski dom

Stev. 285

V Ljubljani, četrtek 12. decembra 1940

Leto V

Podpis prijateljske pogodbe med Jugoslavijo in Madžarsko

Bl žnji obisk našega zunanjega ministra v Budimpešti - Napoved o prijateljski pogodbi med Madžari in Bolgarijo

Belgrad, 12. dec. Včeraj ob 12 je Nj. Vis. knez namestnik izvolil sprejeti v avdienco madžarskega zunanjega ministra grofa Csakyja. Hkratu je Nj. Vis. knezinja Olga sprejela grofica Csakyjevo.

Belgrad je še vedno v znamenju madžarskih gostov. Vse mesto je okrašeno z jugoslovanskimi in madžarskimi zastavami in je bilo madžarskim gostom na čast snoči tudi razkošno razsvetljeno.

Po včerajšnjih razgovorih madžarskega zunanjega ministra grofa Csakyja z našim zunanjim ministrom Cincar-Markovičem, predsednikom vlade Dragišo Cvetkovičem in podpredsednikom vlade dr. Mažkom, sta grofu Csakyju na čast priredila slovesno večerjo ob 20.30 v Belem dvoru Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle in knezinja Olga. Danes popoldne bo grof Csaky s svojim spremstvom obiskal najprej madžarsko vojaško pokopališče in bo položil venec na grob madžarskega vojaka. Nato bo odšel na Avalo, kjer bo tudi položil venec na grob neznane vojaka.

Ostali del današnjega dne bo grof Csaky porabil za nadaljevanje razgovorov z zunanjim ministrom Cincar-Markovičem o poglobitvi prijateljskih odnosov med Jugoslavijo in Madžarsko. Danes bo podpisana tudi prijateljska pogodba med obema državama.

Danes popoldne bo jugoslovansko-madžarsko društvo priredilo čajanko gostom na čast v vseh prostorih Aerokluba. Zunanji minister Cincar-Markovič bo priredil zvečer svojem madžarskemu tovarišu na čast slavnostno večerjo v vseh prostorih Gardinega doma.

Z današnjim dnem se uradno zaključi obisk madžarskega zunanjega ministra. Jutri se bo grof

Csaky odpeljal na Belje in se bo udeležil velikega lova.

Vse jugoslovansko časopisje mnogo piše o tem važnem dogodku in ga prikazuje kot začetek nove dobe, ne samo v odnosih med Madžarsko in Jugoslavijo, temveč tudi kot novo dobo v jugovzhodni Evropi in na Balkanu, kjer bosta Jugoslavija in Madžarska prevzeli vodstvo, kar bo le v korist neodvisnosti in nevtralnosti teh držav v sedanji vojni.

Napovedujejo, da bo madžarski zunanji minister za Belgradom obiskal še Solijo in da bo pri tej priliki sklenjena podobna pogodba kakor z Jugoslavijo, tudi z Bolgarijo, nakar bosta jugoslovanski zunanji minister Cincar-Markovič in bolgarski zunanji minister dr. Pokov — ločeno — obiskala madžarsko prestolnico.

Nemška sodba o novi zvezi med Madžarsko in Jugoslavijo

„Manjka samo še korak do vstopa v veliki celinski blok za srečnejše življenje evropskih narodov...“

Berlin, 12. dec. m. Obisk madžarskega zunanjega ministra grofa Csakyja v Belgradu so pozdravili vsi nemški politični krogi in ga spremljajo z največjo pozornostjo. Nemci pravijo, da je zблиžanje med Jugoslavijo in Madžarsko nastopilo neposredno po izločitvi vpliva Velike Britanije iz Podonavja in Balkana. Na sestanku med grofom Csakyjem in Cincar-Markovičem gledajo kot na dejstvo, ki ima čisto drugačno vsebino, kakor pa sestanki zunanjih ministrov ob drugih prilikah. Po mnenju nemških krogov predstavlja obisk končno odstranitev ovir, ki so onemogočale ureditev razmer in utrditev miru v jugovzhodni Evropi. Iz teh ovir je zmerom nastajala nevarnost za vse podonavske in balkanske narode,

da se dvignejo drugi proti drugemu in zapletejo v ostreje spore. Prav zato spremljajo v Berlinu z velikimi simpatijami obisk grofa Csakyja v Belgradu, ker bo prinesel koristne in lepe uspehe za obe državi in v enaki meri tudi za evropsko skupnost sploh.

Istočasno povdarjajo, da odpira sporazum pot za popolno sodelovanje med Madžarsko in Jugoslavijo in odstranjuje vse možnosti za zaplete na Balkanu. Sedaj preostaja samo še en korak do vstopa v veliki celinski blok, ki bo znal z vsemi sredstvi preprečiti razširitev vojne, in bo omogočil dosego vseh pogojev za srečnejše življenje evropskih narodov.

„Bliskovita“ angleška ofenziva v Egiptu:

Angleži so spet zasedli Sidi Barani

Italijansko poročilo govori o junaškem odporu in umiku do Sidi Baranija

Nekje v Italiji, 12. dec. Stefani: Italijansko uradno vojno poročilo št. 186 pravi: 9. t. m. zjutraj je devet angleških oklepnih divizij napadlo naše postojanke jugovzhodno od Sidi-el-Baranija, ki so jih branili oddelki libijskih čet. Te čete so se junaško uprle, toda po nekaj urah jih je sovražnik prisilil, da so se umaknile proti Sidi-el-Baraniju. Ves dan 9. t. m. in včeraj zjutraj so se med sovražnikovi in našimi četami bile izredno srdite bitke. Divizija črnih srca »3. januar« in prva divizija iz Libije sta se uprli sovražnikovu napadu in mu priza- dejale zelo hude izgube. Tod se nadaljujejo srditi boji. V bitki je general Maletti našel smrt na čelu libijskih bataljonov. Naše letalstvo je stalno preletavalo prizorišče bojev in obspalo sovražnikove oklepne formacije s strojniškim ognjem in z bombami.

Kairo, 12. decembra. Reuter: Vrhovno poveljstvo britanske oborožene sile v Egiptu poroča snoči: Danes popoldne so britanske čete zavzele Sidi-el-Barani. Ujetih je veliko sovražnikovih vojakov. Med ujetimi častniki so tudi trije generali. Britanske čete prodirajo sedaj

proti zahodu. Naknadno so ujele zelo veliko število sovražnikovih vojakov.

London, 12. dec. o. Reuter. Po treh dnevih hude angleške ofenzive v libijski puščavi proti italijanskim četam, ki jim poveljuje maršal Graziani, je uspelo angleškim četam zavzeti včeraj popoldne Sidi Barani. Dosedanja znana poročila navajajo samo, da so Angleži ujele veliko italijanskih vojakov, med njimi tudi tri generale, in dobili v roke ogromno vojnega materiala. Od začetka ofenzive so ujeli nad 6000 Italijanov. Ofenziva še traja. Angleške čete prodirajo proti zahodu.

Danes in včeraj so angleške pomorske ednice bombardirale cesto, ki vodi v Sollum, zbiranja čet in druge vojaške naprave ob cesti iz Sidi Baranija proti libijski meji, ki so od-

daljene 25 km od Sidi Baranija. Angleška letala neprestano bombardirajo italijanska taborišča, vojašnice in druge vojaške naprave. Angleški letalci so več v zraku kakor na zemlji.

Včeraj so Angleži sestrelili 6 italijanskih letal, za tri pa pravijo, da so se morala spu- stiti nekje v puščavi. Največ teh letal so se- strelili avstralski piloti. Letalstvo je bombar- diralo tudi Bardio in Sollum. Eno angleško le- talo se ni vrnilo.

Zaradi zavzetja Sidi-el-Baranija je zavla- dalo v Kairu in po vsem Egiptu veliko veselje in so množice manifestirale vso noč za Anglijo.

Pri Sidi-el-Baraniju so sodelovale tudi fran- coske prostovoljne čete in so zajele veliko ujet- nikov in vojnega materiala. Nadaljnje podrob- nosti o angleški ofenzivi drže v tajnosti.

46. dan vojne med Italijo in Grčijo:

Neprestani boji v snegu in viharju na vsem albanskem bojišču

Nekje v Italiji, 12. dec. Stefani: 186. itali- jansko uradno vojno poročilo pravi o bojih v Albaniji:

Na grškem bojišču je včeraj dan potekel brez omembe vrednih akcij.

Atene, 12. dec. m. United Press. Grška ofen- ziva se je odločno nadaljevala navzlicu hudemu dežju in snegu. Italijanski umik na skrajnem levem krilu grških čet se še vedno nadaljuje. Italijanske čete se umikajo proti vrhovom nad Himaro, vendar pa spotoma nudijo ogrožen od- por prodirajočim grškim četam. Na vseh toč- kah, kjer sta se sovražnika spoprijela, so Grki zlomili italijanski odpor. Severno od Premetija se je grško prodiranje tudi nadaljevalo. Grki so zasedli več vrhov, ki so velikega vojaškega pomena. Nekoliko severneje so se Italijani umaknili z več močnih postojank in med dru-

gim zapustili tudi 1800 m visoko goro, ki so jo doslej branili.

Na južnem delu prodirajo grške čete proti severu in so zavzele nekatere precej važne postojanke, ki obvladujejo ceste, po katerih dobivajo Italijani pomoč. Na severnem delu za- hodno od Podgrada, na hribu Mokra, so grške čete zavzele zelo važno višino. Tu vlada silen mraz in slabo vreme. Grške čete so našle tam večje število zmrznjenih italijanskih vojakov. Čete na severu od Argirokastro prodirajo proti Kogreju, ki leži štiri kilometre od Tepelenja.

Angleško letalstvo je včeraj spet bombar- diralo Valono. Bombe so zadele ladje, motori- zirane prevoze in več pomembnih stavb. Za- deta je bila tudi neka preskrbovalna ladja. Sestrelili so eno italijansko letalo. Na severnem delu operirajo evroni in povzročajo s svojimi noži strah med italijanskimi četami, ki se umi- kajo pred njimi.

Turčija ne mara tesnejšega sodelovanja z Bolgarijo

Bolgarski poskusi za zблиžanje prihajajo na pobudo velesil Turška vojska bo ostala mobilizirana do konca vojne

Ankara, 12. dec. o. Reuter: V nasprotju z raz- nimimi poročili izjavljajo v turških vladnih kro- gih, da Turčija ne misli demobilizirati svoje vojske, temveč da bo sedanje število vojaštva in vse obrambne ukrepe obdržala v veljavi do konca se- danje vojne.

Turška pripravljenost ob Dardanelah in v Tra- cijii vzdolž bolgarske meje ni naperjena proti Bol- gariji, ki sama tako in tako ne more tvegati napada na Turčijo, temveč je obrambnega značaja zaradi dejstva, da je ne samo politika Bolgarije do sosed sumljiva, temveč tudi, ker je Bolgarija sama nespo- sobna braniti se proti raznim poskusom velesil, ki bi

Vesti 12. decembra

Ves madžarski tisk ogromno piše o sprejemu zu- nanjega ministra grofa Csakyja v Belgradu, o slovesnosti, ki so mu bile prirejene in o po- menu nove zveze med Jugoslavijo in Madžar- sko, ki bosta skupno z Bolgarijo sklenili pri- jateljstvo, ki bo zadostno poročstvo za mir v tem delu Evrope.

Ena glavnih težav Nemčije in Italije je v tem, da se na evropskem jugovzhodu ohranijo močne države, ki jih vojna ne bo v ničemer pri- zadela in ki bodo sposobne za udeležbo pri urejanju nove Evrope. Prijateljstvo med Madžarsko in Jugoslavijo mora postati eden naj- trdnjših temeljev za novi red v Evropi, pi- šejo nemški ter italijanski listi ob zadnjih dogodkih med Madžarsko in Jugoslavijo.

V nemških političnih krogih izjavljajo, da je ame- riški tisk v poročilih o Hitlerjevem govoru pri- pisal kanclerju besede, ki jih sploh ni dejal. Tako so na primer Amerikanci pisali, da je Hitler rekel: »Mi bomo potolkli ves svet«, da bo svet pripadal nemškemu narodu, če Nemčija zmaga, in da bo zlato brez vrednosti. Potvar- janje govora ima po nemški sodbi namen vzbui- jati ogorčenje ameriške javnosti proti Nemčiji in Hitlerju.

Če Anglija ne bo več mogla Ameriki plačati, na- rekujejo ameriške koristi, da Združene države Angliji denar ne posodijo, temveč podarijo, je izjavil ameriški senator Ball.

Leto 1942 bo leto angleške zmage, je govoril vče- raj v Washingtonu angleški poslanik Lothian.

Za bliskovito vojno so tudi danes še možnosti, če- prav je zadnje čase vladalo prepričanje, da ni na sedanjih bojiščih možno več nobeno presenečenje. Tako so na primer Angleži s sedanjim napadom v Afriki dali naravnost šolski primer bliskovite vojne, saj so Sidi Barani spet zavzeli v še krajšem času, kakor so ga bili osvojili Italijani, čeprav se je že te- danja brzina zdela naravnost neverjetna, piše ugledni ameriški list »New York Sun«.

Angleška zmaga je nemogoča brez popolne in enodušne pomoči ameriške industrije. Če bo Anglija dobila vso pomoč iz Združenih držav, bodo dnevi evropskih diktatorjev šteti. Nemčija si z vsemi silami prizadeva spraviti Anglijo na kolena ter naglo zaklju- čiti vojno, preden bi ta pomoč prišla — je govoril voditelj angleških delavskih organi- zacij Walter Citrine na sestanku z ameri- škimi delavskimi voditelji v Washingtonu.

Kancler Hitler in predsednik Mussolini naj bi se v kratkem spet sešla na Brennerju. Se- stanek je potreben tudi zaradi zadnjih do- godkov v Albaniji in Afriki. Sestanka naj bi se udeležil tudi francoski zunanji mi- nister Laval. Pri tem bi prišlo do sporazuma glede sklenitve končnega miru med Nem- čijo, Italijo in Francijo, ker je Italija na nemški nasvet zelo omilila svoje zahteve do Francije — poroča agencija Associated Press iz Rima.

Izjave o angleških vojnih ciljih ni treba prič- kovati pred novim letom. Tedaj bo pred- sednik vlade najbrž pojasnil angleške vojne cilje, glede katerih se angleška vlada zdaj posvetuje z vladami drugih delov britan- skega svetovnega cesarstva — poroča agen- cija Reuter.

Nemška državna policija je v Bratislavi po več- mesečnem iskanju odkrila tajno organiza- cijo, ki je delala proti sedanjemu redu na Slovaškem, organizirala stavke in napade na zastopnike nemške vojske in policije.

Nemčija doslej ni pokazala želje, da bi skalila mir na Balkanu. Za vse balkanske države se vedno bolj kaže možnost, da bodo ostale izven vojne. Turčija stori vse, da bi pre- prečila zaplete na Balkanu, je govoril vče- raj turški zunanji minister Saradzoglu na seji turške republikanske stranke.

Komunisti, fašisti in narodni socialisti prihajajo pred novo zgodovino in skupno utrjujejo na- čelo o socialni pravičnosti kot zastopniki no- vega sveta v boju proti staremu svetu, ki mora izginiti, sodi italijanski dnevnik »Po- pola di Roma«.

Med ljudstvom, ki imata Kosovo in Mohač in se lahko ponašata z Dušanom Silnim ter kra- ljem Matjažem, ne more nič narediti trajne- ga prepada. Jugoslavlani in Madžari so pokli- cani, da igrajo danes vodilno vlogo v jugo- vzhodni Evropi, tako so se glasili govori na včerajšnjem prijateljskem kosilu, ki so ga ju- goslovanski častniki priredili madžarskim.

Predsednik Združenih držav Roosevelt je poslal čestitke »Jugoslovanskemu glasniku«, glasilu ameriških Srbov, Roosevelt pravi v čestitki, da je list v 35 letih dokazal, da koristi skup- nosti, kateri služi.

Tretja zaporedna mirna noč v Londonu

Nemški napad na neko mesto v srednji Angliji, angleški bombniki nad Porenjem

Berlin, 12. decembra DNB. Nemško vrhovno poveljstvo poroča snoči: Zaradi neugodnih vre- menskih razmer se je delovanje letal omejilo tu- di 10. decembra in v noči z 10 na 11. december na oborožene ogled. V Printonu smo zadeli pri- staniške naprave in zanetili ogenj. Zadelo smo in- dustrijske naprave v pokrajini med Folkstonom in Canterburyjem. Pred Harvicom smo vrgli bombe na trgovske ladje, ter jih obstreljevali tudi z ladijskimi topništvi. Daljnostrelne bate- rije pomorskega brodograja in kopenske vojske so napadle sovražnikove ladje, ki so hotele priti skozi Rokav. Te baterije so uspešno obstreljevale tudi vojaške cile v okolici Dovera. V noči z 10. na 11. december je nekaj sovražnikovih bojnih letal vrlo nekaj eksplozivnih in zažigalnih bomb na zasedeno pokrajino in na zahodno Nemčijo. Ob- streljevali so neki otroški dom v nekem mestu jugozahodne Nemčije. Razen neznatne škode, pri- zadejane v nekaterih krajih, ni bilo nikjer po- membene škode. Na ozemlju Nemčije sta nevarno

ranjeni dve, manj ranjena pa je ena oseba, v za- sedenih krajih je pa našel smrt en otrok, dve osebi sta pa ranjeni. Protiletalska obramba je včeraj zbila dve sovražnikovi letali tipa Bristol-Blenheim. Naše letalstvo ni imelo izgub.

London, 12. decembra. o. Snoči so angleška letala bombardirala več mest v Porenju. Podrob- nosti o napadu niso znane. V sredo ponoči so an- gleška letala bombardirala mesta v zahodni Nem- čiji, železniške proge, električne centrale ter le- tališča in ladjedelnice. Z vseh teh potoletov se dva angleška bombnika nista vrnila. Sestrelili so eno nemško lovsko letalo.

Nocoj so sovražna letala bombardirala neko mesto v srednji Angliji. Napad je bil precej mo- čen, vendar ne tako, kakor so bili napadi na Co- ventry, London ali Southampton. Poročila pravi- jo, da povzročena škoda ni velika in tudi smrtnih žrtev ni mnogo. Drugače pa je bila noč v ostalih krajih Anglije brez napada.

Gledališče mladih je nastopilo z Leskovčevu dramo „Dva bregova“

Ljubljana, 12. decembra.

Snoči je bila v Frančiškanski dvorani prva letošnja predstava Gledališča mladih. Na njihovo prvo prireditev je prišlo lepo število občinstva, vendar pa še mnogo premalo, da bi se med nami lahko ustalilo kaj takega, kar nam hoče to gledališče postati — zasebno gledališče, ki bi mimo Narodnega gledališča skušalo podajati zlasti domača dela na svoj, svež način. Glavni pogoj pa bi za obstoj takega gledališča bil tudi ta, da bi občinstvo resnično z večjim obiskom in podporo omogočilo delovanje takega gledališča med nami. Tega nagiba na žalost včeraj še nismo mogli opaziti v zadostni meri. Drug zunanji pogoj za obstoj takega gledališča pa bi bila primerna dvorana s primernim odrom. Ta dvorana je sicer v središču mesta, toda ne vemo, če bo njen oder mogel zadostovati vsemu, kar bi ti mladi ljudje hoteli na njem ustvarjati.

Toda s takimi tehničnimi ovirami in težavami se mora otepati vsaka skupina, ki nastopa z novim programom in obeta nekaj novega. Sama v sebi mora imeti dovolj sile in vere, da lahko vkljub vsemu dokaže bogastvo svojega poslanstva. Za letošnji začetek pa se nam dozdeva, da je bila Leskovčeva drama „Dva bregova“ še pretežka naloga za to skupino. Delo zahteva veliko število dobrih in kolikor toliko šolanih igralcev, v tem kratkem času svojega delovanja pa si skupina tolikega enotnega zbora

še ni mogla ustvariti. Pač pa je med to skupino nekaj igralcev, ki so pokazali in ustvarili svoje like v taki meri, da bi prepričanje o njihovi igralski nadarjenosti ne bilo tvegano. V skupini je torej že nekaj igralcev. V tako velikem okviru, kakor si ga je skupina nadela z Leskovčevu dramo, se ob nižinah in višinah niti ti igralci sami še niso mogli izluščiti in podati vse, kar znajo. Enotnejša in preglednejša sodboda o njihovi igri bi bila zato možna bolj v okviru bolj strnjene in drobnejše dela z majhnim številom nastopajočih. Radovedni bi bili, kako bi ta skupina podala kakšno sliko delo pod Simčičevu režijo.

To veliko skupinsko dogajanje na odru je bilo za režiserja z novimi mislimi mikavna naloga. Na odru je postavil nekaj novotarij, ki so včasih veljale za udarne, danes pa nam ne pomenijo več ničesar posebnega. Skoraj bi rekli, da je bil konstruktivizem scene preveč poudarjen in okorel. Pač pa je bilo nekaj skupinskih prizorov podanih zelo dobro, zlasti v tretjem dejanju.

Zeleli bi samo, da bi se Gledališče mladih znalo uveljaviti in da bi idealizem mladih našel na tem polju svojo obliko in način obstoja. Snočnja igra je sicer v številnih prizorih pokazala še mnogo šibkosti in neskladnosti, toda v naši igralski umetnosti bi mimo Narodnega gledališča bilo potrebno delovanje skupine, ki se ne bi strahla težav in ovir, ki spremljajo nastop vsake take mlade družine.

Plin acetilen in njegova koristna izraba

Predavanje prof. dr. Rebeka na Ljudski univerzi

Ljubljana, 12. decembra.

Snoči je imel pod okriljem Prirodoslovnega društva in Ljudske univerze univ. prof. dr. Rebeka pred številnimi poslušalci v kemični predavalnici I. dr. gimnazije lepo predavanje o koristnosti acetilena. Strokovno predavanje so pojasnile številne skriptne slike. Predavatelj je predaval tudi številne poskuse. Iz njegovega predavanja naj posnamemo naslednje, kar bo morda zanimalo tudi naše bralce:

Plin acetilen dobivamo, če na karbid deluje voda. Acetilen je bil poznan že prej, še preden je bil znan karbid. Acetilen je svetilni plin, ki ga uporabljajo v različne namene. Veliko važnost je imel acetilen za razsvetljavo, preden je prišla v rabo obločnica in žarnica. Acetilen s tako hudo konkurenco ni mogel zdržati. Sedaj uporabljajo acetilen le za razsvetljavo manjših obratov in še v nekatere namene, katere bomo še omenili. — Acetilen razvija pri gorenju 3000 stopinj toplote, kar pride posebno prav pri rezanju ali varjenju železa. Acetilen se lahko spravi tudi v trdno stanje. Stisnjen acetilen pa je lahko tudi nevaren. Končno pa se acetilen precej uporablja za organsko sintezo.

Pravi acetilen ima eteričen duh in ne tako zoprnega kakor ga mi poznamo. Prečiščen acetilen tudi ni tako strupen kakor sicer. Acetilen je dalje tudi zelo nasičena spojina. Sam acetilen na zraku eksplodira. Za tako eksplozijo zadostuje 4 do 80% acetilena, drugo pa je zrak. Velik vpliv ima acetilen tudi na brom, ki barvo broma povsem spremeni. Brom enostavno izgine, ker ga acetilen požre. To je dokazal g. predavatelj tudi s poizkusom. Tudi kalijev permanganat acetilen

popolnoma razbarva. Klorova voda in nekaj kosov karbida daje acetilen, ki se sam vžge. Pri tem se tvori saje, ki se v veliki meri uporabljajo pri izdelovanju kavčuka in sploh pri gumijastih izdelkih. Poznamo kalijeve, kalijeve in druge karbide, ki vsi razvijajo visoko temperaturo.

Najbolj je pa važno, kako izrabljamo acetilen v praktične namene. Iz acetilena se izdeluje tudi oetna kislina. Oetna kislina ima veliko važnost v industriji, saj je porabimo letno nad 200.000 ton. Iz acetilena ali pa iz oetne kisline neposredno se pridobiva zelo važna snov, namreč acetol, ki je važen čimur pri izdelovanju razstreliv in v barvarski industriji. Iz acetilena se v novejši dobi pridobiva tudi alkohol, ki smo ga doslej izdelovali največ iz krompirja, žita ali iz sladkorne pese. Za eno tono alkohola porabimo sedaj 2 in pol tone karbida in pol tone premoga. Če pa izdelujemo alkohol iz krompirja, rabimo zato 12 ton krompirja in 2 in pol toni premoga. Za eno tono alkohola iz žita porabimo 4 in pol tone žita in 2 in pol tone premoga. Sladkorne pese pa porabimo za eno tono alkohola kar 15 ton in 1 tono premoga. — Acetilen se veže tudi z različnimi drugimi spojinami. Iz njega pridobivamo umetno steklo in lake. Acetilen ima vrelišče pri — 83 stopinjah. Iz venilnih acetilenov dobimo tehnično zelo važen sintetični kavčuk, sušilno olje, umetne smole, ki se uporabljajo predvsem za izdelovanje lakov. Svetovna proizvodnja karbida je znašala l. 1934. 3 milijone ton, kar je vsekakor veliko. Iz acetilena je mogoče pridobivati tudi razna zdravila (aspirin).

Predavatelj je s poskusi in kemičnimi formulami dokazal številnim poslušalcem, kako važen je acetilen, za katerega mislimo navadno, da ni koristen za nič drugega kakor za razsvetljavo. Za svoje strokovno izvajanje je bil g. predavatelj deležen tople zahvale.

Prijet požigalec

Slovenj Gradec, 11. decembra.

V Mislinju je dne 21. oktobra v hlevu posestnika dr. Arturja Pergerja izbruhnil požar. V tem hlevu so imeli delavci zaposleni pri imenovanem posestniku svojo živino, krmo, slamo in nekaj poljedeljskega orodja. Požar se je v hlevu naglo razširil ter je hlev do tal pogorel. Rešiti so mogli le živino, vse ostalo je postalo žrtev plamenov.

Natančen pregled in preiskava sta takoj ugotovila, da je požar izbruhnil na podstrešju v senu. Iz tega so takoj sklepali, da je požar potekala zločina roka.

Sum je padel na Fortunata Pogorevčnika iz Smartna pri Slovenj Gradcu zato, ker je na kraju požara pustil kolo, ki si ga je izposodil od nekega delavca v Smartnem. Poleg tega je tik po izbruhu požara pribežal do sosednje hiše in začel ljudi buditi in klicati h gašenju. Ko so prišli gasilci, jih je Pogorevčnik iz bližine mirno opazoval. Ko so ga pa opazili, je v temi izginil.

Pogorevčnika so oblasti takoj začele iskati, vendar se jim je znal dolgo časa uprsko skrivati. Šele te dni je padel v roke oblasti, ki ga ima sedaj varno shranjenega v zaporih okrajnega sodišča v Slovenj Gradcu.

Domnevali, da je Pogorevčnik izvršil požig zato, da bi se s hlevom vžgala tudi sosednja hiša, v kateri stanujeta zakonca Gros, na katerega je bil jezen, ker mu nista hotela dati hčerke za ženo. Oba sta namreč vedela, da je bil Pogorevčnik že kaznovan in si takega zeta seveda nista želela.

Gozdni tek SMK Ljubljane

Danes dopoldne je smučarski klub Ljubljana priredil svojim tekmovalcem gozdni tek kot predpripravo za bošoč smučarsko sezono. Tek so se udeležili samo člani smučarskega kluba Ljubljane. Le en sam Ilirijan je bil vmes. Skoda, da ostali smučarski klubi v Ljubljani polagajo tako majhno važnost na tako dober trening za smučarja, kakor je gozdni tek. Skupaj je tekmovalo 15 članov; razdeljeni so bili v dve skupini. V manjši skupini so bili juniorji stari do 16 let, v drugi skupini pa starejši. Start je bil pred gostilno pri strelišču. Proga je nato potekala navkreber po Rožniku, nato po grebenu do Večne poti, od tod pa po travnikih nazaj proti startu, kjer je bil tudi cilj. Juniorji so progo pretekli enkrat, seniorji pa dvakrat. Višinska razlika je znašala kakih 60 metrov.

Pri juniorjih je bil prvi Klasine Tugo 7:05; 2. Bizjak Lado 7:10; 3. Spacapan 7:31 in četrti Urbančič Božo 7:32. Vseh devet tekačev je prišlo skozi cilj.

Seniorji pa so se zvrstili: 1. Starman Lado 14:21; 2. Bašin Miloš, (Ilirija) 14:23; 3. Urbančič Dušan 15:00.

Sirite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

Grandiozni film

Deževje prihaja

Nepozabni prizori strahovitega potresa in nepregledne poplave so vzrok, da film privabi še vedno nove gledalce, ki odhajajo od predstav s priznanjem, da so videli delo, ki jim pomeni pravo doživetje. Ob 16., 19. in 21. KINO UNION, tel. 22-21

Ljubljana od včera do danes

Bela Ljubljana, zares bela

Včeraj je sneg proti poldnevni prenehal padati. Pobelil je za nekaj centimetrov hrib in plan. Pravijo, da je na višjih krajih zapadlo precej več snega kakor v nižinah. Ceste in hodniki so drni. Paocev ne manjka. Na srečo ni bilo nesreč. Po mestnih ulicah že orjejo snežni plugi. Pa tudi mestni škroplni avtomobil ima že natakajene snežne pluge in druge konjske sněžne plugom. Dobro bi pa bilo, da bi snežni plugi »zašli« tudi malo po Rožni dolini in drugih mestnih ulicah, da bi malo preorali sneg na kraj. Promet ni trpel doslej še nobenega zastoja. Nekaj časa je bil včeraj prekinjen le medkrajevni telefonski promet. Kmalu pa so ga uredili. Tudi železniški promet ni še nikjer zastal in nimajo vlaki nikake zamude.

Z odmetavanjem zapolega snega so pričeli tudi delavci služiti svoj kruh. Zanje je le škoda, da snežnega blagoslova ni bilo kaj več. Sicer pa ni nikjer rečeno, da ga ne bo padlo še precej več, kakor pa ga imamo sedaj. Kmetje so že pri sedanjem snegu naklenili sani. Izvleki so jih izpod šup, konjem so nadeli kraguljčke. Tudi otroci so že skoraj vsi pripravili svoje smuči. Dobro so jih namazali, smučarske hlače in čevlje so oblekli pa jo mahili tja pod Tivoli. V družbi sankarjev so se zabavali. Prav živahno je bilo včeraj tam na tivoliskem travniku. Skoda je le, da je sneg zapadel na suho, kakor pravijo smučarji v »svojem jeziku«. Pa to mladine nič preveč ne moti. Glavno je, da drsi. Starejši smučarji sicer še niso izvlekli svojih zimskih rekvizitov s podstrešij, vendar pa tudi oni kaj željno čakajo obilnejšega snega.

Varu te se gripe

Kakor vsako leto doslej, je sedanjí čas nevaren za hripo. V začetku zime, ob prvem snegu, se pojavlja ta zaporna bolezen. Sicer ne zahteva smrtnih žrtvi, vendar pa dolgotrajnega zdravljenja. V južnih krajih naše države se je hripa bohotno razširila. Žavzela je takšen obseg, da jo bomo zdravniki le z največjo muko in težko preprečili. Skoraj v vsaki hiši imajo bolnika. Ker so razdalje od vasi do vasi velike, bencina pa malo, je obiskovanje bolnikov res oteženo. Velik porast bolnikov na hripi zaznamuje predvsem belgradski Okrožni urad, kjer se dnevno prijavlja po 150 do 180 novih bolnikov.

Značilni znak hripe je visoka temperatura 39 do 40 stopinj, ki traja po nekaj dni, pa čeprav jemlje bolnik tudi pomirjevalna sredstva. Bolnik se pri hripi tudi sicer počuti splošno slabo. Bolnik ima občutek, kakor da bi ga koo prav pošteno pretepel. Ima tudi močan glavobol, kašlja in kiha. Če se hripa komplicira, se vnamejo čisto tudi pljuča, čelna ali nosna votlina. Pri letošnji hripi pa je bilo doslej že nekaj smrtnih primerov, čeprav to druga letá ni bilo. To pomeni, da je letošnja hripa hujšega značaja ali pa se zanjo bolniki dosti ne zmejnijo.

Da se človeka hripa ne prime tako kmalu, je dobro, da si izpiramo večkrat na dan grlo in nos z raznimi dezinfekcijskimi sredstvi. Najboljše je, če uporabljamo triodstotno raztopino hidrovena, hiperola ali hipermangana. Čuvati se moramo tudi osebe, ki so že bolne na hripi. Kdor je bolan, naj ostane doma, da ne okuži še drugih. Če pa že hodijo med ljudi, naj pa pazijo, da drže pri kihanju ali kašljanju robec pred ustmi. V prostoru, kjer je mnogo ljudi, pa naj bolniki ne hodijo. — Tudi v Ljubljani se je pojavila že hripa in nocojšnjo noč so ljubljanski reševalci že imeli opravka z na hripi obolelimi bolniki, katere so morali prepeljati v bolnišnico. Da ne bo letos zavzela hripa epidemičnega obsega, moramo vsi k temu pripomoči. Vsak naj pazi, s kom ima opravka, izogiba naj se obolelim ljudem. Če bo vsak čuječ in pazljiv, pa se hripa prav gotovo ne bo mogla razširati.

Nov način konzerviranja jajc

Snoči je povabila železničarska splošna gospodarska zadruga (Zegoza) zadržnike, zastopnike banke uprave in mestnega poglavarstva na majhno zakusko. Zadruga se je ustanovila z namenom, da zaneše med železničarje, ki žive raztreseni po deželi, smisel za smotno kurje-rejo, da izgne z dvorišč vsa mogoča navlaka kurjih pasem. Poleg tega pa je v programu zadruge tudi reja gospodarskih pasem kuncem in koz ter pospeševanje domače delavnosti. Tako skuša zadruga pri nas praktično izvesti razne pridobitve zamejstva.

Letos je zadruga konzervirala v manjšem obsegu jajca. Poskus je bil prvi in je dobro

uspel. Kljub temu, da so bila jajca vložena v najbolj neugodnih mesecih (julij, avgust), so vendar ohranila do danes svojo svežost.

Zadruga tega ne bi mogla izvesti, če ji ne bi stal ob strani g. ban dr. Marko Natlačen, ki je po predlogih referenta za rejo malih živali g. inž. Greifa in šefa kmetijskega oddelka g. inž. Murija odobril potrebno posojilo. Mestna občina Ljubljana pa je dala pod zmernimi pogoji za ta poskus primeren prostor v hladilnici v mestni klavnici.

Splošno je znano, da konzervirajo gospodinjice jajca ali v žitu ali v pepelu, v apneni vodi, vodotopnem steklu in sličnih sredstvih. Ti načini konzerviranja vplivajo na fizikalna svojstva jajc. Nov je način konzerviranja v hladilnih napravah, pri čemer utripajo shranjena jajca le neznatne spremembe. Tak način se splača le, če se izvrši v velikem obsegu, ker potrebuje velikih investicij. Za shranjevanje so primerna le odbrana neoplojena jajca.

Zelo neokusno reklamo

si je privoščil lastnik znane ljubljanske drogerije. Kdor je bral današnje »Jutro«, je lahko na četrti strani zagledal reklamo v peti koloni, ki priporoča za snajenje polhišva novo čistilno sredstvo, ki ga je imenoval »Novinar«. Če gošpod ni utegnil najti kaj bolj primerne naslova za novo sredstvo, naj bi se potrudil k našim novinarjem osebno ali pismeno, pa bi mu morda nasvetovali primernejši in dostojnejši naslov kakor je »novinar«. Slovenski jezik še ni tako reven, da za novo čistilno sredstvo ne bi našel primerne izraza. Lastniku priporočamo, da za novo sredstvo izbere kak drug naslov. — Več uvidenosti bi od naših trgovcev pač lahko pričakovali!

Genjenim naročnikom

»Slovenca«, »Slovenskega doma«

»Domoljuba« in »Bogoljuba«

oljudno sporočamo, da zaenkrat ne moremo pod nobenim pogojem sprejeti več novih naročil po sedanjih pogojih, ker je »Slovenčevega koledarja« za dosedanje naročnike že zmanjkalo.

Skušali bomo stvar urediti s ponatisom, kar bomo v kratkem objavili. Oni, ki so se na koledar prednaročili do 8. t. m., ga bodo prejeli prihodnji teden!

»Slovenčev koledar«

Ljubljana, Kopitarjeva 6

Odkrit tajinstveni zločin v Zagrebu

Zagreb, 12. decembra. Zagrebška policija se je dober teden dni mučila z razvozlanjem težke uganke. Predpreteklo soboto so našli v njenem stanovanju mrtvo Marijo Weiss, ženo narednika vodnika. Žena je bila obešana, toda vrv se utrgala. Zdravniki so ugotovili, da je bila Weissova najprej umorjena, šele potem pa obešana. Sum je takoj padel na moža, toda dokazov za njegovo krivdo ni bilo. Sosedje so celo vedeli povedati, da se je mož s svojo ženo dobro razumel. Policija pa je spravila na pravo sled neki deček, ki je dnevno nosil mleko k Weissovi. Nekoč pred več meseci je trkal na vrata, pa se niso odprla, čeprav je nekdo znotraj točkal, kakor bi pripravljali zrezek. Deček je šel k sosednji stranki in oddal mleko za Weissovo rekoč, da mu nič ne odpre, čeprav je slišal od znotraj ropot. Vse skupaj se mu je zdelo čudno, ker so mu sosedovi povedali, da Weissove sploh doma ni, njen mož pa da je v službi. Ko je zato izvedla policija, je policija začela iskati sled za neznanec ali neznanico, ki se je iskati tedaj v Weissovem stanovanju. Očitno je bilo, da je imela tista oseba dobre stike z Weissovimi, da je imela prost dostop v stanovanje. Na policiji so Weiss trdo prišli, narkar je priznal, da je imel neko prijateljico iz Maribora, ki se je od svojega moža ločila in zahtevala od njega, naj se loči od svoje žene Marije in potem njo vzame za ženo. Weiss je nazadnje povedal tudi ime te prijateljice. Takoj nato je sledila aretacija Weiss, katerega so vtaknili v vojaški zapor, policijski organi pa so šli v Maribor poiskati »neznanco« prijateljico. Zagrebška policija je prepričana, da je s temi izsledki že odkrila vso tajno tajinstvenega zločina.

NA ZAPOVED KRALJICE...

FILMSKI ROMAN

»Ubogí moj dragi...! Seveda mu je žal. Malo je pa tudi občutljive!«

Cecil se potuhnjeno nasmehne. Ve, da je zadel na pravo struno. Potem pa potegne iz žepa pismo in bere naprej rado-veden, kakšen učinek bodo na kraljico napravile sledeče Essexove besede:

»Ni pa moja dolžnost, da se brigam zanjo. Pa tudi, če bi bilo, njeno vedenje me odvezava in osvobaja od te dolžnosti! Ali naj jo prosim za oprostitev, ker me je bila ona tako grdo in krivično razžalila?«

Cecil se ustavi. Elizabeta pa mahne z roko, naj bere naprej.

»Nadaljujte! Hočem slišati vse!«

In Cecil bere:

»Niti vera ne bi mogla prisiliti, da bi zdaj prošil za oduščanje! Menj je bila napravljena krivica, nisem jaz žalil kraljice, ampak ona mene! Ona mora mene prositi za oprostitev, ne pa jaz njo! Če pa tega ne bo hotela napraviti, potem se bom uprl slehnemu njenemu nasilju!...«

Elizabeta se poloti smi. Zato vzdikne:

»Cecil, te je neznosno! Ali niste morda

Vi sami ali pa kdo od Vaših prijateljev to napisali?«

Cecil pokaže razžaljen obraz.

»Ne delajte se užaljenega. Vi hrastova žaba! Dobro poznam ljudi! Nobena reč na svetu vam ne bi bila ljuba in bolj všeč kakor to, da bi Essex prišel ob glavo!«

Cecil ji ponudi list.

»Prosim, pogledajte sami pismo! Pravijo, da Vi poznate Essexov rokopis!...«

»Pravijo pa tudi, da nesramnost strogo kaznujem. ... Ali ste morda to pozabili? Dovolj Vas imam za zdaj! Pojdite in ne vračajte se, razen, če Vas pokličem!«

Cecil se med svetlobnimi prikloni in hinavsko svetlobnimi pogledi odstrani.

Elizabeta ostane spet sama.

Le kota v kot se začne sprehajati po sobi.

V nekem vogalu pri oknu je visela na zidu velika slika Roberta Essex.

Ona se ustavi pred njo in jo dolgo ogleduje.

Ljubezen in žalost sta se odražali na njenem izmučenem obrazu. Ta močna, tako ponosna in samozavestna ženska je še

bolj trpela, ker ni hotela popustiti čustvu, ki ji je prigovarjalo, naj se vendar pomiri z Essexom. Skušnjava, da bi ga obiskala na njegovem lepem, mirnem gradiču Wansteadu jo je mučila. Po drugi strani pa si je govorila skoraj v obupu, da ne sme za nobeno ceno popustiti, ampak čakati, dokler se Essex ne bo pokesal in jo prišel prosit za oduščanje. Tako mora biti kraljica v njej in ne sme popustiti ženski, pa čeprav bi ji krvavelo srce, čeprav bi morala žrtvovati svojo srečo in svojo ljubezen.

Naven, pred drugimi, je obdržala svoj stari ponos, svojo hladnokrvnost in odločnost, pred katero je vsi dvor trepetali. Bila je prav tako trda in brezobzirna, prav tako neizproсна in kraljevsko dostojanstvena kakor prej. V samotni, kadar je nihče ni videl, pa jo je z neodoljivo silo obhajalo hrepenenje.

Stala je pred sliko in gledala v ta, tako znani in dragi obraz.

»Robert«, — je zašepetala — »ne vem, kaj bi ti sovražim: Tebe, ker te moram ljubiti, ali sebe, ker si mi tako potreben.«

Kancelar lord Bacon je bil Essexov prijatelj.

Zato se je odpravil sam v njegov dvorec.

Dobro je razmislił vso stvar, preden je šel.

Poznal je kraljicina čustva, pa tudi mladeničevo trdglavost in zakrknjenost.

Večkrat jo je že imel priliko opazovati, včasih celo ob najmanjšem prav smešno neznatnem povodu. Essex ni hotel popustiti, kadar si je vtolkal v glavo, da ima prav.

Videl je tudi, da se zdaj Essexovi sovražniki, ki so tako lahko, prav za prav skoraj mimogrede, ko se sami niso niti najmanj nadejali, prišli do oblasti, noč in dan ne trdijo za nič drugega kakor za to, da bi ga o prvi priliki, čimprej seveda pogubili, da bi, kar se da, še poglobili jezo, ki je nenadoma zrasel med njimi in med kraljico.

Ko je vse to dobro premislil, se je neko popoldne odpeljal na pot.

Essexov dvorec Wanstead, ki je stal severno od Londona, se je kopal v prijetnem popoldanskem soncu. Ponosno se je dvigal iznad bližnjih zelenih gričkov, obrisi njegovega dno se dvigajočega zidovja, so se jasno črtali od neba, ki je bilo že rahlo rumenkasto.

Sam pri sebi je Bacon takole modroval, ko se je vzpenjal po poti proti gradu in premišljeval, kako bi pregovoril trmatega Essex:

»Redko kateri možki je tako nerazborit in trdglav, da ne bi hotel sprevideti, da rabi na dvoru prijatelje in zagovornike, ki ga branijo in razdirajo spletke, katere drugi počenajo in razpredajo proti njemu. Gotovo tudi Essex ne bo tako slep, da tega ne bi sprevidel in da ne bi hotel od mene

sprejeti pametnega nasveta. Bog sam ve, da mu hočem dobro, saj fant ni slab, le ko ne bi bil trmast kakor mežer. Kar si vtepe v glavo, to mora držati, pa četudi se ves svet postavi na glavo. Prav vse se mora zgoditi tako kakor on hoče, in kakor se njemu zdi prav. Rajši bi se sam ubil, kakor da bi se moral majhno ponižati in priznati, da je pogrešil. Ko bi se vendar tako lahko vse dobro izteklo! Pa pojdim, bomo videli, kaj bom opravil,« si je dejal lord Bacon in vzdihnil, ko se je ustavlil pred težkimi grajskimi vrati.

Straža ga je spustila na dvorišče in ga prijavila Essexu.

Z mračnim obrazom ga je sprejel in ga molče, s kretnjo povabil za seboj v svoje prostore.

»Takole zametavaš svoje prijatelje, ki ti dobro hočejo!« je začel lord Bacon. »Za nikogar se ne zmeniš! Izginil si kakor bi se bil udrl v tla. Tačas pa ti sovražniki spletarijo in skrbje, da te pred kraljico očrnijo, kar se da. Vsak človek ve, da če kje, potem prav gotovo na dvoru rabi dobrega, iskrenega, poštenega in pogumnega prijatelja. Ti pa se kregaš in prepiraš kraljico, ker si si želel, da bi bila vojna, da bi bila zdraha!«

»Vojna! Seveda, vojna je s Špancijo! In to tako smešna vojna, kakor jo bojujejo na tem svetu res lahko samo ženska, možki pa nikdar ne!«

(Dalje sledi.)

Od tu in tam

Za obletnico smrti velikega srbskega državni-ka in predsednika Radikalne stranke Nikola Pa-šića je priredila pokojnikova vdova Gjurgijca spominsko svečanost na Pašićevem grobu. Ob njej so se zbirali zastopniki predsednika vlade, mi-nister Bešlić kot zastopnik vlade, zastopnik zuna-njega ministra Cincar Markovič in predstavniki političnih strank. Cerkvene obrede je izvršil ži-ki episkop dr. Nikolaj in družbi episkopa Sera-fima.

Med našo državo in Finsko je bil te dni pod-pisan sporazum za povečanje medsebojne trgo-vinske izmenjave in sporazum o načinu plačeva-nja po kliringu. Sporazum je v imenu naše dr-žave podpisal pomočnik zunanjega ministra Mi-livoj Pilja, v imenu Finske pa Eno Engren in O. Holsten. Sporazum bo stopil v veljavo 1. ja-nuarja prihodnjega leta.

Svojo organizacijo zavarovalnic so ustanovili Hrvatje. Ustanovni občni zbor je vodil glavni ravnatelj zavarovalnice »Croatia« Nikolij, navzoči pa so bili zastopniki okrog 20 drugih zavarovalnic in njihovih uradniki. Za predsednika zveze hrva-ških zavarovalnic je bil izvoljen Nikolij, za pod-predsednika ravnatelj »Save« Gamulin, za dru-gega podpredsednika pa ravnatelj »Hrvatskega radišca« Kvaternik.

120 milijonov dinarjev za nove in 50 milijo-nov za dovršitev že začelih zgradb bo žrtvovala prihodnje leto hrvaška banovina. Večina novih stavb bo v Zagrebu, tako na primer nova velika pošta, ki bo veljala 26 milijonov, potem številne stavbe za posamezne fakultete zagrebskega vsučilišča in stanovanjska hiša za uradnike pošt. hranilnice. Razen tega bodo še zgrajene nove pošte tudi v Karlovcu, Slavonskem Brodu, gim-nazije pa v Gospiću, Požegi, Slavonskem Bro-du, Senju in Gradiški.

Druga skupina jugoslovanskih sezonskih de-lavcev se je vrnila iz Nemčije. V Mariboru jih je sprejel poseben zastopnik banke oblasti, kajti vračajoči se delavci so vsi doma iz Medjimurja. Delavci so se pohvalno izražali o svojem delu in zaslužku. Smeli so po kliringu vsak mesec po-slati po 60 mark. V cellem je podružnica »Putnik« v Berlinu poslala v štirih mesecih v našo državo okrog 1.700.000 nemških mark, katere so delavci poslali svoicem v domovino. Računajo, da se bo v nekaj tednih vrnilo še okrog 2500 sezonskih de-lavcev, ki so doma iz Dalmacije in Medjimurja.

Belgrajsko sodišče je oprostilo policijskega agenta Markoviča, ki je bil med službo v njuni obrambi ubil ravnatelja Prižada Edo Mar-koviča. Pri prvem procesu je dobil agent dve leti zapor, toda kasacijsko sodišče je obsodbo razve-ljavilo. Sedaj je bil oproščen, ker se je sodišče postavilo na stališče, da je Edo Markovič prvi streljal na policijskega agenta, naka je ta šele uporabil svoje orožje in ubil napadaleca.

Dan za dnem romajo celi vagoni ove in koz iz naše države v Nemčijo. Kilogram žive teže se plačuje po 15 dinarjev. Doslej je šlo samo skozi Maribor čez 100 vagonov tega blaga. — Prav tako so šle tudi precejšnje množine go-ved in volov iz Slovenije v Nemčijo. Kaže pa, da se izvoz naše drobnice ne bo zmanjšal, tem-več celo povečal, ker skuša vlada dati priliko najbolj siromašnim delom države priliko, da se tudi okoristijo z dobrimi cenami, s katerimi tuja plačuje živino in drobnico.

Po peturni borbi so orožniki v bližini Podu-leva v Srbiji ubili razbojnika Fejzula Bajramovi-ča in ujeti njegovega pomagača Imeroviča. Baj-ramovič je več let hajdukoval okrog vasi Teneš-dola in ubil vsakogar, kdor se mu je upiral ali pa se mu je zdel nevaren. Imel je že več umorov na vesti. Ko se je mudil v neki samotni hišici, pa so zanj izvedeli orožniki in ga na skrivaj ob-kolili. Razbojnik se ni hotel vdati, temveč je stre-ljal na orožnike, dokler se ni zadet z zgru-dil. Njegov pajdaš Imerovič pa se je nato vdal. Na razbojnika Bajramoviča je bila razpisana večja denarna nagrada.

Tri hajduke so zalotili in ubili orožniki blizu Djakovice v Južni Srbiji. Že 15 let se je razboj-nik Braim Amza skrival po gozdovih in hribih, ne da bi mu mogli orožniki priti na sled. Hajduk je bil zelo krut. Samo do 1. 1930. je izvršil naj-manj 12 dokazanih umorov, drugih zločinov pa še mnogo več. S svojo tolpo se je klatil ponavadi okrog svojega rodnega kraja. Pred nekaj dnevi pa so orožniki izvedeli, da je prišel spet do svoje rojstne vasi v družbi petih pomagačev. Obkolili so jih in se spustili z njimi v boj. Več ur so se streljali, dokler niso obeležali mrtvi trije roparji z Amzom vred. Drugi trije so pobegnili.

Zaradi nadležne tašče je izpil časo strupa delavec Ziga Brkanovič iz Osjeka. V poslovilnem pismu se pritožuje nad svojo taščo, čes da ga je stalno vznemirjala in neprestano grajala, da ima preveč otrok. Ker pa mu je to zbadanje že pre-sedalo, je izpil strup. K sreči pa so ga hitro na-šli in ga odpeljali v bolnišnico. Tam so mu iz-prali želodec. Verjetno je, da bo svoje sicer tež-ke posledice prebolel.

Predzno tatinsko družbo je vodila v Negoti-nu gostilničarka Anka Milenkovič. Med njenimi pomagači je bila hči, njen mož, sin in njegova mati, njeni bratje in sestre in končno tudi njen priletnik. Kradli in vlamili so spretno. Najprej so si hišo ogledali, ponoči pa vlomili. Tako so okradli celo orožniškega častnika, poveljnika orožnikov v Negotinu. Nazadnje pa so orožniki le dobili sled za njo in jo prijeli. Tako so razkrin-kali vso tatinsko družbo.

Kino Matica Danes zadnjikrat fenomenalni Gary Cooper podaja nedosegljiv igralski Ob 16., 19. in 21. uri, lik v visoki filmski umetnini

BEAU GESTE

Za nož so potrebne strožje kazni

Zaradi lesenih cokelj eden v grob, drugi 5 let in tretji 1 leto robije

Ljubljana, 12. decembra.

Res težko je braniti in zagovarjati junake noža pred sodniki malega senata. To sta včeraj pač skusila dva odvetnika, ki sta bila imenovana od sodišča za branilca po službeni dolžnosti, da branita dva obtožena, ki ju je državni tožilec dr. Hinko Lučovnik obtožil in sicer prvega zaradi zločina uboja, drugega zaradi zločina podpihovanja k uboju in pomoči pri zločinu.

Zares zelo žalostna zgodba se je na nede-ljo, 10. novembra t. l. pozno zvečer končala tam v lepem Naklu pri Kranju. V neki gostilni so se deli okoli 21 zvečer domačini, med njimi tudi Lojze Golob, rezervni poročnik. Mirno so se po-govarjali. V gostilno sta primahala tudi 31letni samski zidar Vinko Lahovec in 33letni čevljar Slavko Meštrovič, družinski oče, ki ima skrbeti za 4 nedorošle otroke. Vesela sta se za drugo mi-zo in začela pogovor o dragini. Čevljar se je pobahal, da bi napravil svoji ženi lepe čevlje, drage do 500 din. Omenil je tudi, da so sedaj po-stali čevlji zelo dragi. Trezni Lojze Golob je vpel v pikirni besedami: »Za tvojo ženo so dobre lesene cokelje!« In zaradi teh cokelj se je razvil pretek, ki je zahteval življenje, dva pa spravil v kriminal.

Golobova pripomba o cokljah je spravila Vin-ko Lahovec v jezo, da se je začel pripraviti z Go-lobom. Skočil je proti njemu, ga začel hudo lasati in daviti za vrat. Njegov sopivec je ušel iz sobe. Vinko za njim. Zahteval je od čevljarja Slavka dobro nabrušen čevljarjski nož. Dal mu ga je in ga podpihval z besedami: »Daj ga, hudiča, daj ga!« Zverinsko besni Vinko je nato napadel z nožem nič drugega slutečega Goloba in ga mesar-sko oklal. Prezehl mu je tudi glavno žilo odvod-nico, da je Golob kmalu nato umrl zaradi izkr-vavljenja.

Vinko Lahovec je sodnikom priznal krivdo, izgovarjal se je na tako silno pijanost, da se sploh ni zavedel, kaj počne. Bil je izzven. Drugi Sla-vko Meštrovič je pripovedoval, da je cel dan popi-val in zavžil velikanske množine najrazličnejših vrst alkohola. Oba sta skušala v obrambi doseči to, da bi ju sodišče spoznalo za krvavo dejanje po zakonu neodgovorna. Priče, ki jih je bilo za-slišanih okoli 10, tega njiju zagovora niso mogle potrditi, pač pa so povedale, da sta bila oba še popolnoma pri dobri zavesti. Drugega sta obto-

ženca oba odkrito in skesano obžalovala hudo de-janje. Drugi obtoženec je drugače priden in ve-sten delavec, zaposlen pri neki čevljarji v Ljub-ljani, toda družina je stanovala v Strahinju pri Kranju, kamor se je Slavko vozil ob sobotah do-mov. Prav kritično nedeljo je nameraval napra-viti svoji ženi čevlje, pa ga je zmotil alkohol, da je začel popivati. Oba branilca sta skušala do-gnati, da je bila obema obtožencema v trenutku zločina stermjena zavest. Sodnike sta prosila za milejši kazni.

Mali kazenski senat, ki so ga tvorili g. Ivan Brelih kot predsednik in kot sosodnika gg. Rajko Lederhas in dr. Julij Fellahar, je po daljšem posvetovanju izrekel razmeroma strogo kazni.

Vinko Lahovec je bil zaradi zločina uboja obsojen na 5 let robije, Slavko Meštrovič pa za-razni pomoči pri uboju na 1 leto robije. V razlogih je sodba med drugim naglasila:

Zagovor, da bi bila obtožena v takem stan-ju, da se ne bi mogla zavedati hudega dejanja, zato naj bi bila manj odgovorna, smatra sodišče za nedokazano. Nista bila v takem stanju, da se ne bi zavedala dejanja. Bila sta nekoliko alkoholi-zirana. Prvi obtoženec je imel piko na pokoj-nega Goloba. Je bil res pravi zločin uboja, ki že meji na hujski zločin. Za tako krvavo, za naš narod sramotno dejanje je primerna kazni 5 let robije, za drugega obtožena pa 1 leto, ker je pr-vega dajal pomoč.

Državni tožilec je prijavil prizvi zaradi pre-nizke kazni. Branilec prvega obtožena pa prizvi zaradi previsoke kazni, nasprotno si je branilec drugega obtožena pridržal tridnevni rok za pre-mislek.

PROSLAVA
500 LETNICE GUTENBERGA
V soboto dne 14. decembra ob 20. uri v tren-čiskanski dvorani v Ljubljani
ODLIČEN SPORED
Zborovsko in solopetje, recitacije, govor, glosa, dramski prikaz
Vabimo vsjo javnost, da obišče pomembno kulturno manifestacijo in zanimivo prireditve
Vstopnina: sedeži po 12, 10, 8 in 6 din; stojnice po 4 din

Celje je gospodarsko in prometno središče vse bližnje in daljne okolice

Celje, 12. decembra.

Kdor koli se vozi skozi Celje, vsakdo se čudi velikemu naveli potnikov na celjskem kolodvoru. Vsi vlaki se takoj napolnijo, pa naj vozijo proti Zagrebu in Ljubljani ali Mariboru ali Dravo-gradu ali proti Rogatecu. Pri tem pa spoznamo celo, da se Celjani sami niti ne vozijo v pretrane številu, marveč da daje le okolica toliko potnikov, ki prihajajo in odhajajo iz Celja ali pa v Celju le prestopajo na druge proge. Ze iz pri-lik na kolodvoru je razvidno, da ima Celje čisto posebno prometno važnost, ki je seveda samo od-sev njegovega gospodarskega položaja.

V tujkoprometnem oziru se tolikokrat po-udarja, da je Celje križišče zvez do naših zname-nitih zdravilišč Rogške Slatine, Dobrne, Laškega, Rimskih toplic in Topolšice. Vendar moramo priznati, da od tega Celje dobi prav malo — se-veda relativno vzelo — tujškega prometa. So si-ker potniki avtobusi, ki na mah napolnijo ka-varno, ki osrečuje kako trgovino in podobno, ven-dar to ni stalen dotok, ki ga pa ima Celje v ve-liko meri tako iz Savinjske doline do Gornjega grada, Vranskega, Logarske doline in celo tja v Dravsko dolino, vsaj do Mislinja; pa proti jugu do Zidanega mosta in celo v Savsko dolino do Sevnice, proti severu tja do Poljčan in na vzhod celo preko Rogateca. Ves ta ogromni svet trguje v Celju, četudi ima po sedanjih upravnih razdeli-tvi svoja upravna središča kakor Laško, Gornji grad in Šmarje; od vseh teh strani prihaja mla-dina v celjske šole celodnevno, če so le možne prometne prilike. Poleg vlakov vozijo iz Celja redni avtobusi po Savinjski dolini v Logarsko, na Vransko, na Dobrno, preko Šmarja v St. Peter pod Sv. gorami in skozi St. Jur v Kozje in Pod-sredo. Tega bi seveda ne bilo, če bi ne potrebo-valo Celje res močnih in vsakodnevnih zvez s temi kraji.

Ker je torej Celje gospodarsko tako močno povezano z vsem ozemljem od Savinjskih planin do Sotle, od Konjskih gor do Save, nastaja vprašanje, ali je prav, da je upravno ta svet razkosa-n in če bi ne bilo morda pravilneje povezati ga s Celjem kot središčem, kajti Celje živi gospodar-sko od vsega ozemlja, prispeva pa le za svoje ožje okolice, medtem ko se morajo za svoje po-trebe brigati drugi okrajni sami, čeprav znošijo vse blago in ves denar v Celje. Med temi pa so naši najsiromašnejši predeli, kakor šmarski, med tem ko je deležna bogata Savinjska dolina davne

pomoči celjskega mesta. To je gotovo nepravilno in nezdružljivo razmerje.

Poglejmo se gospodarski ustroj teh pokrajin: Savinjska dolina je bogata zaradi svojih hmelj-skih nasadov, višje lege imajo bogate gozdove, vzhodni predeli pa so navezani na skromne pri-delke svojih hribovitih njiv in čisto poplavljenih travnikov, s katerih dobivajo krmo za svojo mr-šavo živino, in vendar morajo popravljati ceste, ki vežejo Celje s kopalšči ter plačevati doklade, ko že imajo stroške, ki izvirajo iz oddaljenosti tržišča, kjer se zbiraajo davki, od katerih nimajo nikakega deleža, čeprav so jih sami znosili v Celje. Ker se tudi celjski okraj razlikuje v svoji zahodni in vzhodni strani (le primerjajmo Zalec in St. Jurij), bi morda ne bilo napačno, če bi Celje postalo upravno središče, kakor je Maribor ob vsakega začetka sedež dveh okrajnih uprav, ki se ne ločita niti tako kakor celjska okolica po svojem gospodarstvu. Morda bi bilo to srečno za okolico in za Celje samo.

Po novem letu mešan pšenični in koruzni kruh

Belgrad, 11. decembra. Vlada je predpisala novo uredbo, po kateri se uvaža nove vrste ljud-ski kruh, ki ga bodo mesili iz 70% »ljudske« moke in iz 30% koruzne moke. Povod za nov ukrep je dala skrb vladi, da bi vsemu jugoslo-vanskemu prebivalstvu zagotovila do nove žetve kruh. Navzile temu, da je na zalozah še precej pšenice, pa se je začelo pojavljati zaradi nerednih razmer na tržišču pomanjkanje pšenice in pše-nične moke. Če bi ostali pri dosedajni vrsti kru-ha, bi se utegnili zgoditi, da bi moka zmanjkala. Posledica bi bila, da bi morali potem nekaj me-secev peči samo koruzni kruh. Zato pa je vlada že sedaj odredila, da se začne peči kruh iz nove mešanice. Obenem je vlada določila drugačen na-čin mletja pšenice. Iz pšenice bodo mlinarji po-slej namleli za 85% enotne moke, za 12% pa otrobov. S tem bodo prihranili precej žita, obe-nem pa bo enotna moka boljše kakovosti kakor je bila doslej. Strokovnjaki so izračunali, da bo mogoče z novim načinom mletja pridelati okrog 37.000 vagonov pšenice. Njihovi računi tudi pravi-jo, da bi pri sejanjem stanju zalog pšenice in koruze in pri mešanju ljudskega kruha v razmer-

Vremensko poročilo

Kraj	Barometar	Relativna vlažnost	Temperatura v °C	Temperatura v °F	Veter	Pada-vine
Ljubljana	749,5	0,0	-4,7	30	W.	3,3
Maribor	747,0	1,0	-7,0	30	W.	3,0
Zagreb	747,9	-	-7,0	30	N.	-
Belgrad	752,3	3,0	-2,0	30	SE.	-
Sarajevo	755,0	0,0	-7,0	30	0.	-
Vis	748,3	8,0	-4,0	30	SE.	-
Split	749,1	11,0	-4,0	30	NE.	0,8
Kumbar	752,6	15,0	-6,0	30	NE.	5,0
Zirje	747,7	7,0	-4,0	30	SE.	6,0
Šibenik	751,8	14,0	-5,0	30	SE.	-

Vremenska napoved: Pretežno oblačno in mrzlo vreme. Najnižja temperatura na letališču je -6,5 °C.

Koledar

Danes, četrtek, 12. dec.: Aleksander.
Petek, 13. dec.: Lucija.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyr-ševa c. 6; mr. Hočevar, Celovška c. 62; mr. Gar-tus, Moste, Zaloška c. 47.

X. prosvetni večer bo v petek, 13. decembra. Na sporedu je predavanje pod naslovom: »Zvezde žarijo.« Malo komu je podano, da bi obvladal številna nebesna telesa, katera tako lepo žarijo v lepih jesenskih nočeh na našem nebu. Slehernega gotovo zanima zvezdno nebo. Zato cenjeno ob-činstvo vladno vabimo, da se tega večera v obil-nem številu udeleži.

Božič je blizu, slike Marije Pomagaj pa še nimas!

Predavanje Pedagoškega društva v Ljubljani. V ponedeljek, 16. t. m. ob 18. uri bo v predaval-nici Mineraloškega instituta na univerzi drugo redno predavanje Pedagoškega društva. Predaval bo g. dr. Milan Perušek »Sport, zdravje, mladi-nac. Ker je g. predavatelj strokovnjak v tem vprašanju, vabimo vse, ki se zanimajo za sport in vzgojo, da se predavanja udeležijo. Vstopnine ni.

Ljubljansko gledališče

DRAMA — začetek ob 8 zvečer

Četrtek, 12. decembra: Cigani. Red Četrtek.
Petek, 13. decembra, ob 15: Razvalina življenja. Ljudska predstava. Globoko znizane cene.
Sobota, 14. decembra: »Cigani.« Izven.
Nedelja, 15. decembra ob 15: »Mali lord.« Mla-dinska predstava. Znižane cene od 20 din navzdol.
Ob 20: »Romeo in Julija.« Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

OPERA — začetek ob 8 zvečer

Četrtek, 12. decembra: Zaprio. (Generalica.)
Petek, 13. decembra: »Friderika.« Red A. Gosto-vanje tenorista Josipa Gostiča.
Sobota, 14. decembra: »Vesele žene windsorske.« Premiera. Red Premierski.
Nedelja, 15. decembra ob 15: »Grof Luksemburški.« Izven. Znižane cene od 30 din navzdol.
Ob 20: »Carmen.« Gostovanje altistke Elze Karlovičeve.

Mariborsko gledališče

Četrtek, 12. decembra ob 20: Baletni večer Mo-harjeve in Pilata, članov ljubljanskega ba-leta. Red C.
Petek, 13. decembra: Zaprio.
Sobota, 14. decembra ob 20: »Ples v maskah.« Premiera. Gostovanje guč, Vere Majdičeve.

Dajk z Zlate ceste

Van Wyke Mason

Dokler ni Catleen energično zavpil, ni hotel John prav nič odgovoriti.

»Govorite takoj, če ne, bom primoran dati naredniku Lynchu ukaz, da vas od-pelje v zapor. Tam se vam bodo že od-prla usta.«

V kapitanovih besedah je bila nepri-krita grožnja. — John Buntun je omočil svoje ustnice, zavzdihnil in rekel:

»Hotel sem ga samo prestrašiti,« je začel pretrgano govoriti. »Vedel sem, da ima slabo srce... in mislil sem... da bo potem prejel umrl.«

Dr. Losc se je nasmejnil:

»Lahko mu verjamete, inspektor. On je strahopetec. Izterjevalci so vedno bo-jazljivci.«

»Se vam ome vprašanje, gospod doktor,« je začel Catleen. »Kako se vam je po-srečilo v to nadstropje s puščico, s katero

ste izvršili umor? Ali vas ni Mole Nelly skrbno preiskal?«

»Ali se spomnite, da sem si naenkrat sredi razgovora izpahlil nogo oziroma bo-lje rečeno, rekel sem, da sem si jo iz-pahlil? Tedaj sem prosil gospodično Da-brey, da bi mi iz prtišča prinesla mo-palico. No, v tej palici, ki je bila votla, se je nahajala puščica. Jaz sem se sme-ljal in obenem drhtel, ko ste imeli to pa-lico in se čudili, da je tako lahka. Vi ste tedaj držali v rokah orožje, ki ste ga tako iekali.«

»Dobro, a kaj ste napravili s konico strelce?«

Zdravnik se je odzadovoljstva nad samim seboj nasmejnil.

»Tudi to stvar sem pametno izvedel,« se je začel hvaliti. »Tako sem pomislil, da me kovinasta oet puščice lahko izda. Ko sem se zaklel, da bom ubil Rogerja

Buntona, sem se potrudil, da sem našel ost iz roževine. Indijanci v Južni Ame-riki uporabljajo take puščice. Ost iz ro-ževine lahko v ognju izgori in ne pušča za seboj nobenega sledu, dočim bi kovinasta oet ostala v pepelu. Zato je bil tudi duh po izgorlem panju na strelci še odur-nejši, toda kaj hočete... kadar človek izvrši umor, mora sprejeti nase tudi maj-hen riziko, ali ne, inspektor?«

Zdravnik je bil že čisto izmučen in malo je manjkalo, da se ni onesvestil. On se je tega zavedal in je zato s poslednjimi močmi zaklical Johnu Buntonu z izrazom skrajnega preziranjja in sovraštva:

»John, v peklu se bova videla!«

TRIINDVAJSETO POGLAVJE

Po njegovem odhodu je zavladala v knjižnici popolna tišina. Dora Dabrey je bila silno utrujena. John Buntun je gledal okole, ki mu jih je dal na roke narednik Lynch. Trudil se je, da bi se srečal z očmi Dore Dabrey.

V tem trenutku je odjeknil s stopnic strašen krik. Catleen se je naglo obrnil.

»Kaj je to?« je vprašal narednika Lyncha.

»Mislim, da je to Greaber,« mu je od-govoril narednik. »Veste, ko sem šel v to sobo, sem spustil električni tok v one že-

lezne stopnice, da nihče ne bi mogel brez dovoljenja oditi.«

»Prav dobro, narednik,« mu je odgo-voril Catleen in stekel z njim na hodnik.

Paul Greaber odnosno dr. Adolph Horner je stal na kovinski stopnici, v ka-teri je bil električni tok. Nenadoma se je skril, kakor da ga je zgrabil krč. Skrčilo se mu tudi preli in so bili videti kot kakci krepilji.

Catleen je izkličnil tok in Greaber je padel po stopnicah. Z revolverji v rokah sta se mu približala Wood in Connor, toda on se sploh ni hotel braniti.

Tedaj se je na vratih začel zvonec. Wood je šel ven in se vrnil s Cronejem. Ta je bil v civilni obleki in je bil videti zelo neerečen. Ko so ga pripeljali h Cat-leenu, ga je ta ljubeznivo pozdravil:

»Pojdite sem, Croney! Vprašati vas moram dve ali tri stvari in potem se bo-šte zopet lahko vrloji v službo.«

»Gospod inspektor, ali bom zares smel nazaj v službo?« ga je ves vesel vprašal Croney.

»Da, samo povejte mi, kaj se je pri-petilo snoči in kaj ste tako dolgo dolali v kuhinji?«

Policeja se je vzemirnil in zardel.

»Vse vam bom povedal, gospod in-spektor,« je rekel potrlo. »Sam Bog me

je obvaroval, da snoči nisem postal mo-rilec.«

»Vi ste hoteli ubiti Rogerja Buntona?«

»Da, gospod inspektor,« je tiho priznal policeja. »On je vzel moj materji zadnji prihranek... kot največji lopov. Vzel ji je nagrado za štiridesetletne trude in na-pore. Vendar to še ni bilo najhujše. Mati mi je nevarno zbolela in jaz nisem imel dovolj denarja za izvršitev hitre opera-cije, kar bi bilo nujno potrebno. V svoji nesreči sem prišel k njemu in ga prosil, naj nama vrne najin denar. Pojasil sem mu položaj, ga rotil in prosil, toda on je ostal neizpros in končno me je dal celo vreči iz hiše.«

Croney je prenehel in si obrisal solze. Nato je zopet nadaljeval:

»Tako je moja mati umrla, ker ni imela dovolj denarja za operacijo. Ko sem dobil nalog, da grem v hišo tega sleparja, sem si mislil, da je to pravi čas, da se nad njim maščujem. Ves čas sem bil kot v sanjah. Šel sem v kuhinjo, da bi tam pre-mislil, kako bi uničil tega zlobneža. — Odločil sem se, da ga umorim. Toda, ko sem prišel sem, sem našel na vas in na ubogega Mac Nellyja. Tedaj pa je že ne-kdo drugi namesto mene maščeval mojo mater.«

Dalje sledi.)

Stari časi in stari izumi v izpopolnjeni obliki

»Strašne« posledice prvih poskusov bombardiranja iz zraka in današnji uspehi letalske vojne

Angleško in nemško letalstvo se v tem stnem dvoju zatekalo k dvema sredstvom: zažigalnimi in rušilnim bombam, ki jih zmečeta na tone na svoja sovražnika in na važne ali pa tudi nevažne vojaške objekte. Iz raznih poročil vidimo, da letalstvo manj rabi zažigalne bombe, zato pa tembolj rušilne, s katerimi skuša uničiti sovražnika kar največ. Človek kar ne more verjeti, da se je ta morilna panoga tehnike tako silno in hitro razvila. Kje so že tisti dobri časi, ko slišimo o prvih bombardiranjih iz zraka ter o »strašnih« posledicah, gledano svedda z današnjimi očmi »kulturnega« človeka. Takrat so pa ti poskusi, ki se jim danes na žalost pomilovalno nasmeheemo, povzročili veliko strahu.

Bombe na Benetke I. 1849

Zažigalne bombe niso iznajdba, ki bi bila še tako mlada. Prvič so take bombe rabili pred devetdesetimi leti, ko so Avstrijci oblegali Benetke. Mesto, ki je že od leta 1814. prenašalo avstrijsko nadvlado, se je leta 1848. ko se je začelo po vsej Evropi revolucionarno gibanje narodov, na poziv benečanskega advokata Danijela Manina uprlo in proglasilo republiko, spomin na slavno benečansko dobo. Avstrijci so mesto obkolili. Toda mesto se je trdovratno upiralo in vzdržalo obleganje leto dni. Dne 22. junija 1849 so se Avstrijci domislili, kako bi bilo, če bi na mesto spustili zažigalne bombe s pomočjo balončkov. In tako najdemo prikrat v zgodovini poskus bombardiranja mesta iz zraka.

Kdor drugim jamo koplje...

Na vsakih dvesto balončkov so privezali bombo, ki je bila napolnjena z vnetljivo snovjo, na vsaki bombi pa je bila pritrjena zažigalna vrvice. Bomba je tehtala 15 kg. Ko je zapihal ugoden veter, se je balon dvignil. Vloge so razdelili tako, da je vsak balon vlekel za seboj po nekaj skupin balončkov. Ko je ta letalska sila priletela nad Benetke, so zrakoplovci zažigali vrvice in balončke spustili mišle, da bodo zgoreli, bombe pa padle na mesto in ga zažgale. Toda pregovor pravi: Kdor drugim jamo koplje... Tako se je zgodilo tudi Avstrijcem. To bombardiranje je postalo zanje usodno. Hudomušni veter se je premislil in spremenil smer še prej, preden so se balončki zažgali. Odneel jih je nazaj proti Avstrijcem, kjer so bombe, namenjene Benečanom, naredile zmedo med Avstrijci. Mesto se je udalo šele dva meseca pozneje, ko so ga Avstrijci seestradali.

Prvi poskus bombardiranja iz letala

Prvo bombardiranje iz letala je bilo pred osemindvajsetimi leti, v prvi balkanski vojni, leta 1912. Bolgarija, Srbija, Grčija in Črna gora so se združile proti skupnemu sovražniku, tedanji Turčiji. Bolgarske čete so bile dobro opremljene. Bolgarski kralj Ferdinand si je privoščil razkošje in si prikrbel

nekaj francoskih in nemških letal. Poslal je tudi nekaj mladih in sposobnih častnikov v letalsko šolo v Pariz in Berlin, kjer so se v nekaj tednih naučili te nove vojaške umetnosti.

Nekega dne se je bolgarsko vrhovno poveljstvo odločilo, da bo poslalo nad Odrin nekaj letal, ki naj bi ga bombardirala in obenem izvršila izvidniški polet. Že leta 1911. so se Italijani poslužili letal za izvidniške polete, toda nikdar pred tem še ni prišlo nikomur na misel, da bi zaupal letalcu bombe.

Poročnik Milkov pripoveduje

Bolgarsko vrhovno poveljstvo je izbralo za bombardiranje poročnika Milkova. O tem svojem poletu, ki je važen in obenem žalosten mejnik v zgodovini letalstva, veaj kar danes beremo, je poročal takole:

Ob desetih dopoldne sem prišel na letališče, kjer so bili zbrani častniki generalnega štaba in vojaški opazovalci iz raznih držav, zlasti pa iz Francije in Rusije. Na letališču pa je bila še druga sila, namreč radovedni dopisniki raznih tujih listov, ki so prišli gledat naš »veliki poskus«.

Za menoj se je vsedel v letalo častnik opazovalec. S seboj sem vzel dve bombi, ki sem jih naredil sam z enostavnimi sredstvi. Bombe so tehtale po osem kilogramov. Moral sem paziti na to, da ne bi bombi zaradi sunkov in pretresljajev zadevali druga ob drugo. Zato sem jih dal v lesen zaboj, v katerem je bila slama. Povedali so nam še enkrat, kako in kaj naj delava »goraj«. S tovarišem sva se usedla v letalo — bil je dvokrilnik tipa Farman — previdno zdrsula po zemlji, se dvignila in odletela proti Odrinu.

Prva protiletalska obramba

Letela sva za tiste čase z bajno hitrostjo — sedemdeset kilometrov na uro. Kmalu sva bila nad velikim turškim mestom.

Traško sonce je hudo pripekalo in odrinski minareti so se jasno odražali v tej svetlobi. Letela

Oče, kdo je bil Hamlet? Kaj, tega ne veš! Sram te bodi! Ali sem te zato toliko šolal, da ne veš niti tako navadne stvari. Prinesi mi sveto pismo, da ti ga bom pokazal.

Ali poznate pričo? Poznam. Ali mislijo ljudje o njem da je verodostojen. Kakor se vzame. On namreč sestavlja vremenska poročila.

Ali ste zadovoljni z mišjo pastjo, ki sem jo bil vam predal.

Pa še kakol! Včeraj sem dobil pri njej dve mrtvi miši, ki sta cirkali od smeha, ko sta videli, kaj vse se prodaja za mišje pasti.

Sodobni angleški tank, ki lahko vozi z izredno veliko brzino tudi po peščenem svetu.

nisva bog ve kaj visoko. S svojega sedeža sem lahko videl starčke, žene in otroke, kako so bežali po ozkih ulicah in se izgubljali. Turški vojaki so na naju streljali s puškami in videl sem, kako so tudi orožniki streljali z revolverji. Taka je bila tedaj protiletalska obramba. Nad mestom sva naredila nekaj krogov, kar je še povečalo strah prebivalcev. Potem sem se odločil.

da bom spustil bombi,

kar pa ni bilo tako lahko, kakor bi si kdo predstavljaj. Moral sem na pol vstati na svojem sedežu, če sem hotel dobiti bombe, ki so bile za menoj. Moral sem napraviti tudi nekaj nevarnih kretenj, če sem hotel spraviti letalo v ravnotežje. Vendar pa se mi je posrečilo, da sem spustil oba velikana.

Posledice bombardiranja

Prva bomba je padla blizu postaje, druga pa na odprto polje. Bombi sta naredili samo dve luknji in nobene druge škode. Tudi žrtve ni bilo nobene. Potem pa sem še parkrat zaokrožil nad Odrinom. Na nekem minaretu je hodža (turški duhovnik) dvigal roke proti nebu, kakor da bi prosil Alaha, naj naju kaznuje.

Ker nisem imel več bomb, sem mestu še enkrat zagrozil in mu pošugal s pestjo, nato pa sem ubral pot proti domu.

Ker se mi je ta polet posrečil in sem svojo nalogo dobro opravil, sem bil tako vesel, da bi pri pristanku kmalu butnil v častnike in radovedne častnike, ki so prihiteli k nama.

Če človek primerja te prve poskuse bombardiranja iz zraka s posledicami današnjega bombardiranja in bere poročila, kako je v Londonu, Bristolu, Coventryju, Berlinu, Bariju, Düsseldorfu in mnogih drugih mestih, po drugi strani pa gleda, koliko revščine, krivice in brezpotrebne trpljenja je na svetu, mora priznati silen napredek tega stoletja z vsemi socialnimi priveski vred. Gotovo pa je, da bo plačal račun za vse to trpljenje ljudstev tisti, ki je izsledke človeškega duha obrnil v slabo.

Predsednik angleške vlade Churchill je včeraj po dolgem času spet prisostvoval diplomatski sprejemu in to na španskem poslanstvu, kjer je poslanik vojvoda Alba priredil čajanko ob podpisu nove gospodarske pogodbe med Anglijo in Španijo. Churchillova navzočnost po sodbi angleškega tiska potrjuje domnevo, da so odnosi med Anglijo in Španijo zelo dobri in da ni misliti, da bi Španija šla v vojno proti Angliji.

Cerkev v Franciji mora z vsemi silami sodelovati pri obnovitvenem delu maršala Petaina in njegovem prizadevanju za zedinjenje vseh Francozov, je govoril pariški nadškof kardinal Suard duhovščini pariške škofije.

Posojilo Angliji za plačevanje vojaških nakupov v Združenih državah, naj bi dale ameriške zasebne finančne skupine, poroča »New York Sun«.

Letala, ki jih zdaj izdelujejo v Združenih državah, so najboljša in najpopolnejša na svetu. Izpopolnili so jih po najnovejših skušnjah v sedanjih letalskih vojni med Anglijo in Nemčijo ter jih oskrbeli z močnejšimi oklepi, z boljšim orožjem in s popolnimi napravami za merjenje, poroča ameriški tisk.

V Parizu so po premirju zaprli vsega skupaj 1131 vodilnih komunistov ter internirali tudi 153 vojaških oseb zaradi komunističnega delovanja — poroča agencija Havas.

Angleška pomožna križarka »Carnarvon Castle« je včeraj odplula iz pristanišča v Montevideu, ko so v glavnem popravili poškodbe, ki jih je dobila v spopadu z neko nemško križarko na Atlantskem morju.

Za dvig bolgarskega kmetijstva bodo po vseh vaških občinah ustanovili kmetске svete, katerih člani bodo najboljši kmetovalci v občini. Izdan bo zakon o prepovedi prodajanja kmetških posesti. Po tem zakonu bo smela kmečko zemljo kupovati samo država, ki jo bo prodajala ali pa delila spet kmetom. Kmečke zadruge bodo dobile državno pomoč, da si bodo lahko oskrbele stroje za umno obdelavo, je govoril včeraj bolgarski kmetijski minister Bagrianov.

V Albaniji je novembra padlo 772 Italijanov, ranjenih je bilo 1874, izginilo pa jih je 711, pravi italijansko uradno sporočilo.

V zasedeni romunski Besarabiji bodo Sovjeti s 1. januarjem odpravili latinico ter uvedli rusko pisavo, da bo ta romunska pokrajina tudi v tem pogledu od zahodne omike ter počasi porušena.

Sloviti filmski igralec Errol Flynn, ki igra glavno vlogo v zgodovinskem delu »Na zapoved kraljice«. Na sliki ga vidimo enkrat »samega na sebi«, to je v civilu.

Oblika ušes pove značaj človeka

Slišali smo že, kakšen značaj ima človek s takim in takim nosom, s takimi očmi, rokami in podobno. Pa poslušajmo še, kaj povedo o človeškem značaju ušesa.

Nizko stoječa ušesa povedo, da je tak človek energičen, ki postane v gotovih primerih lahko nasilen. Mahedrava ušesa ima človek, ki je živahen, temperamenten in delaven. Prislonska ušesa imajo počasni, leni in flegmatični ljudje. Toda taka ušesa dokazujejo notranjo uravnanost in mir, dočim dokazujejo mahedrava ušesa prepirljive, erborite in neuravnovešene ljudi, ki se radi upirajo in veiljujejo svoje mišljenje drugim. Čim manjšje je uho, tem bolj vase je zaprt človek in čim večje je uho, tem bolj zaupljiv je. Dolgo in ozko uho pomeni preračunanega in lokavega človeka. Zelo izbočeno lok ušesne školjke pomeni, da je tak človek borben. Genialni ljudje imajo nenavadno razvit gornji del ušesa. Dobre duševne vrline dokazujejo debel rob ušesne školjke, obenem pa pomeni nepristopnega človeka. Močne krivine ušesne školjke pomenijo dobrodušnost in nežnost.

RADIO

Program radio Ljubljana

Petek, 13. decembra: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11 Šolska ura: Pojdmo v Rute (g. Miroslav Demšar) — 12 Slovenske pesmice (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Opoldanski koncert Rad. ork. — 14 Poročila — 14.10 Tujskoprometni pregled: Pohorje — zimski raj — 18 Šolska ura: Božična darila za male in velike — 18.20 Fibich: Šarka, fantazija (plošče) — 18.40 Francoščina (g. dr. Stanko Leben) — 19 Napovedi, poročila, objave — 19.25 Nac. ura — 19.50 Nevarnosti v planinah (g. Janez Kveder) 20 Ura skladatelja Petra Jereba: Uvodna beseda (g. Albin Lajovec). Koncert Radijskega komornega zbora — 21 Koncert Rad. orkestra — 22 Napovedi, poročila — 22.15 V odidih (plošče).

Drugi programi

Petek, 13. decembra: 20.15 Simf. konc. — Zagreb: 21 Mozartova opera. — Bratislava: 18.40 Zab. glasba. — Praga: 18.20 Večerni konc. — Solija: 19.50 Puccinijeva opera »Tosca«. — Bero-münster: 20 Saint-Saensova opera »Samson in Dalila«. — Budimpešta: 19.35 Filh. konc. — Bukarešta: 19.30 Massenietova opera »Manon Lescaut«. — Stockholm: 21.20 Sibeliusove skladbe. — Ital. postaje: 19.50 Veseloigra. — Sottens: 20 Valčki.

Belgrajska kratkovalovna postaja: YUA, YUB (49.18 m): 19.40 — Poročila v slovenščini — YUF (19.69 m): 0.30 Poročila v slovenščini za Južno Ameriko — YUG (19.69 m): 3.30 Poročila v slovenščini za Severno Ameriko.

GENERAL KRIVICKI:

BIL SEM V STALINOVIM SLUŽBI

V teh šestih mesecih je najboljši moj prijatelj v sovjetski znanji obveščevalni službi prelomil s Stalinovo vlado. Sovjetska skrivna policija je oborožila proti njemu posebno morilsko odpravo, ki ga je zvalila v past ter ga blizu Lausanneja ob Zenevskem jezeru s samokresnimi strojnimi pobila.

Moje skušnje kažejo zgodovinski primer zvestega sovjetskega uradnika, ki je čez noč izpostavljen slehernemu preganjanju in ga smeš ustrleli, kjer se pač za to ponudi prilika. Ta primer je značilen za tisoče ljudi v Sovjetski zvezi, ki jih danes slave kot junake, jutri pa pljuvajo nanje kot na izdajalce. Treba je samo pogledati v priročnike in državniške letopise, pa najdeš v njih vzvišene člane sovjetske vlade, ki jih je še včeraj sam povzdigoval v nebo, danes že zasramovane kot »vohune« in kot »plazilce«.

Znamenje velikega zaupanja je bilo, da sta me osrednji odbor komunistične stranke med viškom velikega čiščenja spet poslala na moje službeno mesto kot voditelja sovjetske vojaške vohunske službe v zahodni Evropi. To se je zgodilo tiste dni, ko so z vseh koncev sveta sklicevali poslanike in ministre, da o skrivnih agentih sploh ne govorim, in so jih v Moskvi postavili ali pozapri, tedaj ko so celo generale rdeče vojske postavljali pred usmrčevalne oddelke.

V začetku meseca marca sem po lastnem nagibu zapustil svoje mesto v Haagu, da bi se peljal domov in poročal predstojnikom. Toda prav tako me je gnala razjedajoča želja, da bi

iz prve roke izvedel, kaj se vendar godi v Sovjetski zvezi. Ker sem mislil, da bom samo za kratko odsoten, je žena z otrokom ostala v Holandiji.

Dne 16. marca sem z letalom dospel v Helsinkij na Finskem in še tisto noč odpotoval z vlakom v Leningrad. To je bila zadnja leta moja stalna pot iz Rusije in vanjo. Razlogi, zaradi katerih sem se ogibal poti čez Nemčijo, so izvirali še iz l. 1923.

Tedaj sem bil eden od številnih sovjetskih uradnikov, ki so v Nemčiji organizirali jedro rdeče vojske. To me je spravilo v razna lasanja z berlinsko policijo in sem se leta 1926 moral dva meseca skrivati v poslopju sovjetskega poslanstva. Čeprav sem pozneje večkrat potoval skozi Nemčijo, je to po prevzemu oblasti po narodnem socializmu leta 1933 postalo posebno nevarno. V Moskvi niso želeli, da bi prišlo tako daleč, da bi padel v roke nemški skrivni policiji.

Zato sem se torej meseca marca 1937 vračal čez skandinavske države. Tisti čas je GPU zaradi čiščenja dovoljevala le prav malo vizumov za vstop v Sovjetsko zvezo. Zato je bilo malo prometa čez mejo. Razen mene so bili v vlaku edini potniki trije Amerikanci, ki so očitno potovali z diplomatskim potnim listom, ker jim prtijago niso preiskavali. Družbo je tvoril zakonski par ter plavalas fant pri tridesetih letih, ki je nosil črno kučmo. Govoril je rusko in je bil po vsem videzu član poslanstva Združenih držav v Moskvi.

Malo smo se pogovarjali s carinskimi uradniki o diplomatski prtijagi, ki je obsegala veliko število ogromnih kovčegov, o katerih vsebini so sovjetski carinski uradniki začeli na vse pretege ugibati, kakor vedno.

Na leningrajski postaji sem pri oknu za vozne listke našel starega prijatelja in tovariša. Vprašal sem ga:

»Halo, kako je?«

Bežno se je ozrl okrog ter s pritajenim glasom dejal:

»Zapiranje, sama zapiranja. Samo v leningrajskem okrožju

so prijeli več kakor sedemdeset odstotkov ravnateljev vseh tovarn, tudi tistih iz obratov za izdelovanje streliva. To so uradna obvestila, ki nam jih daje odbor stranke. Nihče ni varen. Nihče drugemu ne zaupa.«

V Moskvi sem se ustavil v hotelu Savoyu, ker sva naše stanovanje z ženo odstopila nekaj tovarišem. Čiščenje se je razvijalo z vso paro. Veliko mojih tovarišev je bilo že izginilo. Človek je tvegal glavo, če je spraševal po usodi katere žrtve. Večkrat sem po telefonu klical dobre prijatelje, pa ni bilo odgovora. Kogar je bilo še moči dobiti, je hodil, kakor da bi nosil nepredirno krinko.

Eden mojih najožjih prijateljev, Maks Maksimov-Unschlicht, nekač bivšega podkomisarja za vojsko, je z ženo stanoval v sobi tik poleg mene. Maks je več kakor tri leta delal kot voditelj naše obveščevalne službe v narodnosocialistični Nemčiji, na enem najnevarnejših mest. Pred kratkim je bil poročil dekle z dežele, nadarjeno slikarico, ki je bila prišla v Moskvo, da bi študirala umetnost. Ker je bila povečini doma, sem svoje osebnostne listine po navadi spravil v njuni sobi.

Imel sem navado, da sem k Unschlichtovim pogledal pod večer. Pogosto sem se živo pogovarjal do zgodnjih jutranjih ur. Bil sem željan slišati kaj novega.

Makov stric je bil že v zameri. Z mogočnega vojaškega mesta so ga prestavili v urad tajnika osrednjega izvršnega odbora Sovjetske zveze. Prijatelji, tovariši in sorodniki Unschlichtovih so vsak dan izginjali. Med njimi je bilo veliko poveljujočih generalov in komisarjev.

Hotel sem vprašati Maksa:

»Zakaj so prijeli generala Jarkija? Zakaj so zaprli generala Eidemanna?«

Jutri: Strah pred vohuni, nič drugega kakor strah pred vohuni.